

ACADEMIA ROMÂNĂ
ȘCOALA DE STUDII AVANSATE A ACADEMIEI ROMÂNE
ȘCOALA DOCTORALĂ ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE

Conferința Științifică a Doctoranzilor
- ediția I, 7-8 noiembrie 2023 -

Secțiunea ARHEOLOGIE

Acces ZOOM: Join Zoom Meeting
<https://us02web.zoom.us/j/83719997535?pwd=R3JYVkxTdnlESTFIMUN5MU05ZDZLZz09>

Meeting ID: 837 1999 7535
Passcode: 780197

Marti, 7 noiembrie

9:45-10:00 Deschiderea lucrărilor

10:00-11:00 Keynote speaker: Ronny Reich, (Haifa University, Israel), *Discoveries from the Iron Age II in the City of David, Jerusalem and the Phoenician Connection*

Moderator: Mihaela Golea

11:15-13:30 Lucrări în plen

- 11.15-11.45 - Constantin Boia, *Cronologia absolută a neoliticului timpuriu din Banat. Studiu de caz: Dudeștii Vechi Bucova Pustă IV*
- 11.45-12.15 - Oana-Daniela Calancea, *Arheologie și fizică nucleară. O perspectivă interdisciplinară*
- 12.15-12.45 - Neagu Dragoș, *Potențialul arheologic preistoric al platoului vest continental aparținând Mării Negre*
- 12.45-13.15 - Mihaela Golea, *Utilizarea speciilor de plante sălbatice în arealul culturii Gumelnița. Date arheologice, medicinale și etnografice*
- 13.15-13.30 – Discuții

13:30-14:30 Pauză de prânz

14:30-16:30 Lucrări în plen

Moderator: Marina Musteață

- 14.30-15.00 - Andrei Daniel Barbu, *Importurile în lumea geto-dacică din zona Carpaților și Subcarpaților de Curbură în perioada secolelor IV a. Chr – I p. Chr.*
- 15.00-15.30 - Bianca Profiran, *O privire de ansamblu asupra pieselor elenistice de orfevrărie descoperite la Tomis*
- 15.30-16.00 – Nagy Norbert, *Stadiul actual al cercetărilor asupra relațiilor dintre sciți și celți în nord-vestul României. Schimbări în structura așezărilor și în cultura materială.*
- 16.00-16.30 - Anișoara Topârceanu, *Instrumente pentru modelat vasele din colecția Muzeului Dunării de Jos (jud. Călărași)*
- 16.30-16.45 - *Discuții*

Miercuri, 8 noiembrie

Acces ZOOM: Join Zoom Meeting

<https://us02web.zoom.us/j/83719997535?pwd=R3JYVWkxTdnIESTFIMUN5MU05ZDZLZz09>

Meeting ID: 837 1999 7535

Passcode: 780197

10:00-12:00 Lucrări în plen

Moderator: Anca Mățiș

- 10.00-10.30 - Răzvan Marius Cernamoriți, *Așezarea greco-indigenă de la Sarinasuf, jud. Tulcea*
- 10.30-11.00 – Diandra-Natalia Pall-Both, *A fi sau a nu fi pâine. Cuptoarele menajere în Dacia intracarpatică*
- 11.00-11.30 - Marina Musteață, *Un mormânt cu artefacte din jais în necropola romană de la Apulum – Dealul Furcilor*
- 11.30-12.00 - Bernadett Kovács, *Studii preliminare și posibilități de cercetare a vaselor terra sigillata descoperite într-un mithraeum din Apulum*

12.00-12.30 – Pauză de prânz

12.30-17.00 – Lucrări în plen

Moderator: Răzvan Marius Cernamoriți

- 12.30-13.00 - Bogdan Lăpușan, *Chei și mecanisme de închidere în sursele literare și iconografice romane*
- 13.30-14.00 - Iuliana Saulea, *Problematica transferurilor de populație de la nordul Dunării, în prima jumătate a secolului I p.Chr.*
- 14.30-15.00 - Mădălina Sava, *Așezări de tipul Chilia - Militari în centrul Munteniei*
- 15.30-16.00 - Anca Mățiș, *Tipologia mărgelilor din necropola birituală de la Berghin, județul Alba*
- 16.30-17.00 - Cosmin-Ștefan Costinescu, *Voievodatul de la Bălgrad și problema autorității bulgare în Transilvania la nivelul secolului al IX-lea*

Secțiunea Arheologie
REZUMATE

Cronologia absolută a neoliticului timpuriu din Banat. Studiu de caz: Dudeștii Vechi
Bucova Pustă IV

Drd. Boia Constantin
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”

Începuturile studiilor asupra neoliticului timpuriu din Banat se datorează contribuțiilor lui Felix Milleker- un repertoriu arheologic, chiar cu piese ilustrate (republicate în Milleker, 2013) și Gyula Kisléghi Nagy la începutul sec. XX (republicate în Kisléghi Nagy, 2015), care circa acum un veac au realizat cercetări arheologice și au colecționat materiale pe care le-au publicat în revistele de specialitate ale vremii. Activitatea lui Kisléghi Nagy Gyula s-a făcut remarcată la începutul secolului XX (1904, 1907, 1909, 1911) și s-a desfășurat în partea de nord-vest a Banatului (câmpia Arancăi).

Creșterea semnificativă a analizelor de radiocarbon se datorează proiectelor internaționale de colaborare dintre instituțiile din România și cele din vestul Europei. Astfel, dacă la nivelul anilor 2000 exista un număr de 8 date de radiocarbon încadrabile culturii Starčevo – Criș, în intervalul 2015 – 2017, doar la Dudeștii Vechi au fost realizate 17 probe de radiocarbon.

Așezarea neolitică de la *Bucova Pustă IV* a fost cercetată sistematic începând cu anii 2010 și până în momentul de față cu mici întreruperi. Astfel, datările cu C¹⁴ au reușit să încadreze cronologic așezarea în jurul 5750±20 cal BC - 5590±20 cal BC.

Arheologie și fizică nucleară. O perspectivă interdisciplinară

Drd. Oana-Daniela Calancea
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București

În introducere, se va face o scurtă trecere în revistă a istoricului instituției IFIN-HH, fondată ca institut al Academiei Române. Numeroase re-structurări și schimbări de denumire au dus la structura instituțională prezentă.

Prezentarea de față este parte a proiectului meu doctoral care își propune analiza unui lot substanțial de fragmente și vase preistorice din zona Porțile de Fier cu ajutorul tomografiei computerizate, contextualizarea lor cronologică precisă prin intermediul unui set semnificativ de date 14C (cca. 50) și în final, sper, concluzii pertinente în ceea ce privește tehnologia de modelare a vaselor ceramice (cu referiri directe la diversele epoci studiate) precum și a rețetei amestecului de lut din care au fost realizate

Lotul ceramic provine din situri arheologice cercetate pe durata construcției celor două hidrocentrale de la Porțile de Fier I și II și fac parte din colecțiile Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”, unde activez ca student-doctorand. Perioadele de interes sunt neoliticul timpuriu, epoca timpurie a bronzului, epoca dacică, perioada medievală târzie.

Lucrarea de față reprezintă o exemplificare, pe materiale lucrate până în prezent, a potențialului utilizării tomografiei computerizate (avantaje și limitări ale metodei) în studiul ceramicii preistorice.

Potențialul arheologic preistoric al platoului vest continental aparținând Mării Negre

Drd. Dragoș Neagu
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”

Șelful vestic al Mării Negre se evidențiază printr-o serie de descoperiri arheologice submerse precum cele din apropierea coastelor ucrainene, unde au fost descoperite o serie de vestigii paleolitice datate între 25.000 și 10.000 BC, și cele din apropierea litoralului bulgar al mării aparținând neo-eneoliticului și epocii bronzului timpuriu.

Datele referitoare la situl paleolitic submers descoperit în apele teritoriale ale Ucrainei sunt limitate. Nu același lucru îl putem spune și despre siturile *Shabla 1*, *Shabla 2*, *Atiya*, *Sozopol*, *Ropotamo*, *Stompolo* și *Urdoviza* din vecinătatea Bulgariei, care au beneficiat de o atenție deosebită, în aceste cazuri existând o serie de referințe bibliografice relativ cuprinzătoare.

În cazul României situația este diferită, neexistând până la acest moment referințe privitoare la acest aspect, deși suma arheologiei de aici manifestă preocupări în acest sens, făcând eforturi în promovarea și susținerea activităților specifice cercetărilor arheologice submarine și subacvatice.

Cu toate acestea, dovezile materiale existente subliniază potențialul arheologic preistoric al platoului vestic aparținând Mării Negre și, totodată, permite inițierea unor discuții referitoare la cât de extins ar putea fi fenomenul, și identificarea, pe baza particularităților documentate până în momentul de față, zonelor de referință cu potențial arheologic ridicat.

Este de așteptat ca și în zona marină aparținând României să fie făcute descoperiri, în viitorul mai mult sau mai puțin apropiat, similare cu cele deja cunoscute în țările vecine, cu atât mai mult cu cât există o serie de similarități geomorfologice care, cel puțin la nivel de discurs, au permis o astfel de evoluție.

Utilizarea speciilor de plante sălbatice în arealul culturii Gumelnița. Date arheologice, medicinale și etnografice

Drd. Mihaela Golea
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”

Cultura Gumelnița face parte din complexul cultural Kodjadermen-Gumelnița-Karanovo VI care se dezvoltă în a doua parte a mileniului 5 BC, din vestul Munteniei și nord-estul Dobrogei, spre nord-estul Mării Egee și vestul Bulgariei. Acest complex cultural este unul din primele care dezvoltă metalurgia, un sistem ierarhic social și așezări pluristratificate. De-a lungul timpului, acest complex cultural a beneficiat de foarte multe studii arheobotanice (carpologice, antracologice și palinologice). Cu toate acestea, accentul studiilor, în special în cazul carpologiei, a căzut pe înțelegerea utilizării plantelor domestice, fie din punct de vedere agronomic, fie din punct de vedere culinar. Însă, printre depozitele de semințe și fructe de plante domestice au fost identificate în cantități semnificative și specii sălbatice, de la specii ierboase (spanac sălbatic, troscot, piperul bălții) la specii de arbori și arbuști (stejar, alun, măceș etc.).

Având în vedere că aceste specii sălbatice au o mai mare diversitate taxonomică și indică diferite tipuri de ecosisteme, prin această prezentare doresc să identific potențialul lor medicinal și culinar. În plus, doresc să punctez importanța lor în societățile istorice prin compararea studiilor etnografice cu materialul arheobotanic.

Această prezentare face parte din tema lucrării mele de doctorat, intitulată „Exploatarea resurselor vegetale din perioada culturii Gumelnița de pe teritoriul României”.

Stadiul actual al cercetărilor asupra relațiilor dintre sciți și celți în nord-vestul României. Schimbări în structura așezărilor și în cultura materială

Drd. Nagy Norbert
Institutul de Istorie „George Barițiu”

Sciții (cultura Szentes-Vekerzug) au ocupat aproape întregul teritoriu Marii Câmpii Ungare, în secolele VI și IV î.Hr. Mai târziu, în a doua jumătate a secolului al IV-lea î.Hr. apar purtătorii culturii La Tène, celții. Relația dintre noua cultură străină și populația locală a fost studiată de mai mulți cercetători, precum Lajos Márton, Borbála Maráz, Katalin Almássy, Aurel Rustoiu și János Némethi. Ultimul a fost cel care a efectuat cercetările în cimitirele scitice și celtice de la Sanislău și Pișcolt. Analiza cimitirelor i-a oferit lui Némethi oportunitatea de continuare a cercetărilor sale. El a petrecut mai mulți ani dezvoltând tipologia ceramică a perioadelor Hallstatt D și La Tène B-C. Datorită lui, cunoaștem acum aproape patruzeci de așezări scitice și celtice în Câmpia Careiului. Acest lucru face din această regiune un loc deosebit de important pentru cercetarea sciților și celților.

În ultimul zece ani, creșterea popularității Arheologiei peisajului a deschis noi oportunități pentru cercetători. Până acum, s-a acordat o atenție redusă situației spațiale a cimitirelor și așezărilor din Epoca Fierului și a relațiilor dintre ele. Scopul prezentării mele este de a rezuma cele mai importante etape ale cercetării scitice-celtice și stadiul actual al acesteia. Va fi acordată o atenție specială cercetărilor din jurul orașului Carei. În sfârșit, voi scoate în evidență principalele probleme ale cercetării.

Așezarea *greco-indigenă* de la Sarinasuf, jud. Tulcea

Drd. Răzvan-Marius CERNAMORIȚI
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”

Situată pe marginea lacului Razim, la aproximativ 30 de km de vechea cetate Orgame, fondată încă de la mijlocul sec. VII a. Chr., zona în care este amplasată așezarea de la Sarinasuf (sec. VI-V a. Chr.) a atras de-a lungul anilor atenția multor specialiști. Ca atare, cercetări sistematice au fost desfășurate la mijlocul anilor 60 de către Petre Alexandrescu. Din păcate, doar câteva rapoarte sumare de cercetare au fost publicate, materialul arheologic descoperit rămânând încă inedit. În 2023, cu ocazia unor cercetări de suprafață efectuate în comuna Murighiol, jud. Tulcea, au fost identificate săpăturile întreprinse, în secolul trecut, în acest sit, aflat la marginea satului Sarinasuf. Cercetarea zonei din imediata apropiere a săpăturilor anterioare a dus la identificarea unui lot considerabil de diverse tipuri de vase ceramice, atât grecești, cât și locale. Scopul prezentării este acela de a aduce mai multe informații despre importanta așezare *greco-indigenă*, prea puțin cunoscută în literatura de specialitate.

O privire de ansamblu asupra pieselor elenistice de orfevrărie descoperite la Tomis

drd. Bianca Profiran
Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

Cercetările arheologice întinse pe parcursul a multiple decenii în necropolele tomitane au scos la lumină numeroase piese de podoabă și de port din metale prețioase, indicative pentru relațiile comerciale cu zona egeeană și cu marile centre de producție ale lumii elenistice. În același timp, arealul de descoperire al artefactelor, dar și totalitatea cercetată a *polis*-ului tomitan nu sunt asociate unor instalații de producție a bunurilor de acest tip.

Comunicarea de față vizează prezentarea succintă a acestor piese, care permit discuția asupra uzanțelor funerare ale perioadei, dar și ale unor aspecte mai puțin tangibile, precum modă, *habitus* sau modele de consum.

Importurile în lumea geto-dacică din zona Carpaților și Subcarpaților de Curbură în perioada secolelor IV a. Chr – I p. Chr.

Drd. Andrei Daniel Barbu
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”

Lucrarea de față își propune să creeze o imagine de ansamblu asupra zonei Carpaților și Subcarpaților de Curbură, privitoare la evoluția importurilor pe parcursul secolelor IV a. Chr. – I p. Chr., mai exact până la momentul războaielor daco-romane. Cercetările efectuate de-a lungul timpului asupra populației locale s-au concentrat, în general, pe câteva situri (restul descoperirilor fiind rezultatul unor mici sondaje de verificare sau a unor periegeze), importurile fiind adeseori amintite pe scurt, fără explicații pe larg (cu excepția celor câteva situri arheologice care au beneficiat de o serie de campanii arheologice, precum davele de la Cârломănești și Pietroasa Mică, din jud. Buzău, sau cetatea de la Covasna-Valea Zânelor, din jud. Covasna).

Importurile din arealul supus cercetării sunt dominate de materialul de origine grecească, provenit din centre precum Thasos, Rhodos sau Heraclea Pontică, până în secolul II a. Chr., când intensitatea importurilor din lumea greacă scade și devin dominante importurile romane, ca urmare a evoluțiilor politice din Peninsula Balcanică. De asemenea, în cadrul acestei lucrări vor fi prezentate și importurile din spațiul celtic. În privința tipului de material arheologic, proporția covârșitoare este reprezentată de către materialul ceramic de import, în special amforele grecești, dar existând și obiecte metalice sau din sticlă.

În privința spațiului analizat în cadrul acestui studiu, a fost pus accentul pe zona extracarpatică a Carpaților de Curbură, deoarece spațiul intracarpatic a beneficiat de cercetări restrânse de-a lungul timpului, astfel că stadiul actual al cercetărilor nu poate oferi o imagine de ansamblu concludentă, cel puțin din punctul de vedere al importurilor.

Instrumente pentru modelat vasele din colecția Muzeului Dunării de Jos (jud. Călărași)

Drd. Anișoara Topârceanu
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București

În articolul de față mi-am propus prezentarea unor instrumente (unelte) pentru modelat vasele ce fac parte din colecția Muzeului Dunării de Jos, descoperite în așezările getice de la Piscul Crăsani (jud. Ialomița) și Căscioarele (jud. Călărași).

Acestea au fost obiecte comune, tipice pentru faza *clasică* getică. Ipotezele privind utilitatea acestora sunt următoarele: fie erau folosite pentru realizarea lustrului vaselor (lustruitoare), fie potrivit lui Mircea Babeș erau *calapoade* sau *nicovale*, utilizate în modelarea și finisarea ceramicii lucrate cu mâna.

Instrumentele pentru modelat ceramica prezentate sunt din argilă comună, cu cioburi pisate și pietricele în pastă, arse oxidant, culoarea variază de la cărămiziu la brun-roșcat și de la cenușiu

la negru. Majoritatea pieselor au zona mânerului ruptă, una singură are mânerul întreg și prezintă un orificiu de 10 mm diametru.

Piese de acest tip au fost descoperite în număr destul de mare în majoritatea așezărilor getice din Muntenia, Moldova precum și, în așezările dacice din Transilvania (Piatra Roșie, Costești, Piatra Craivii, Sighișoara).

Datarea pieselor de acest tip poate fi făcută în funcție de datarea așezărilor în care acestea au fost descoperite deoarece ele nu au fost găsite în complexe închise, clar datate. Uneltele pentru modelat ceramica din colecția Muzeului Dunării de Jos au fost datate în perioada getică *clasică*, sec. II a. Chr.-I p. Chr.

A fi sau a nu fi pâine. Cuptoarele menajere în Dacia intracarpatică

Diandra-Natalia Pall-Both
Institutul de Istorie „George Barițiu”

Lucrarea de față își propune definirea structurilor arheologice care pot să fie interpretate ca fiind cuptoare de pâine și să analizeze distribuția lor în cadrul așezărilor dacice, prin alcătuirea unei baze de date cu locurile în care au fost descoperite. Pe baza acesteia se va contura o imagine asupra răspândirii și amplorii cu care se desfășura activitatea de coacere a pâinii în cadrul societății dacice. Analiza înregistrărilor din baza de date ne va oferi prilejul să distingem numărul așa-ziselor cuptoare menajere identificate, cât de bine au fost acestea publicate în literatura de specialitate dar și intensitatea utilizării unor astfel de instalații. Anume dacă în cadrul unei așezări cuptoarele erau utilizate în fiecare gospodărie pentru uz propriu sau dacă exista un centru sau mai multe centre de ”producție” care alimentau grupuri de locuințe.

Un mormânt cu artefacte din jais în necropola romană de la Apulum – Dealul Furcilor

Drd. Marina Musteață
Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

Cercetarea de față discută un mormânt roman de la *Apulum*, din cimitirul de pe Dealul Furcilor, care conține în inventar două mărgele fabricate probabil din jais și un ac de păr din os. Dintre artefactele prezente în inventarul funerar, se disting mărgelele fabricate dintr-un material străin zonei Daciei romane, exploatat în antichitate din provincia *Britannia*, provinciile germanice și cele iberice. Atât jaisul, cât și alte materiale asemănătoare au fost folosite în perioada romană pentru fabricarea bijuteriilor. Sursele literare menționează și alte întrebuințări, precum cele medicinale și magice. Mărgelele din cadrul mormântului au analogii relative în *Britannia* și zona renană. Acestea sunt des întâlnite în contextele funerare datate între secolele al II-lea și al IV-lea, fiind de cele mai multe ori segmente ale unor brățări purtate atât de femei, cât și de bărbați.

Scopurile cercetării de față sunt identificarea semnificației mărgelilor din jais și identificarea modului de exprimare a identităților sociale în mormântul analizat.

Studii preliminare și posibilități de cercetare a vaselor *terra sigillata* descoperite într-un *mithraeum* din *Apulum*

Drd. Bernadett Kovács
Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

În cadrul proiectului *Apulum Mithraeum III*, între 2013-2016 au fost efectuate cercetări sistematice a celui de-al treilea *mithraeum* descoperit la *Apulum* (Alba Iulia, Jud. Alba). Săpăturile din situl de cult au scos la iveală un material arheologic bogat încă de la primele investigații arheologice. Acestea permit o mai bună înțelegere a funcționării *mithraeum*-ului și, în general, a *mithraea* care existau în provincia *Dacia*. Ca descoperiri de o importanță socio-istorică deosebită, vasele *terra sigillata* contribuie la cunoașterea sitului și poate chiar a contextului economic al acestuia. Fragmentele de *terra sigillata* descoperite în fiecare campanie, în 25 de contexte arheologice diferite, ne oferă câteva informații preliminare despre zonă și despre vase în sine. Cercetarea *sigillatelor* a arătat faptul că majoritatea pieselelor sunt produse de import. În ceea ce privește decorul acestora, în măsura în care este identificabil, acesta oferă informații despre viața cultic. Elementele ornamentale se regăsesc așadar pe unele fragmente, în timp ce pe unul dintre ele a fost identificată și o reprezentare *graffiti*. Pe de altă parte, contextul arheologic din care au fost recuperate poate oferi date pentru cercetarea lor și pentru înțelegerea istoriei *mithraeum*-ului.

Chei și mecanisme de închidere în sursele literare și iconografice romane

Drd. Bogdan Lăpușan
Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

Prezentarea de față are ca scop un excurs în domeniul surselor literare și iconografice antice, îndeosebi cele romane, referitoare la chei și mecanisme de închidere. Din antichitate, omul a manifestat o tendință pentru siguranță și intimitate, aspecte manifestate atât arheologic, cât și textual sau iconografic. În cazul cheilor și mecanismelor de închidere, mobilitatea tehnologică a jucat un rol important în răspândirea acestora în societatea antică. Așadar, în vederea dobândirii mai multor cunoștințe de ordin funcțional sau istoric, izvoarele antice pot aduce un aport informativ, însă într-o măsură limitată, și doar dacă acestea sunt analizate critic și probate cu descoperirile arheologice din lumea romană. De asemenea, acestea ar putea reflecta realități cotidiene romane sau aspecte de ordin socio-economic.

Problematika transferurilor de populație de la nordul Dunării, în prima jumătate a secolului I p.Chr.

Drd. Iuliana Saulea
Institutul de Arheologie "Vasile Parvan"

Așa cum afirma istoricul Dimitrie Onciul, la începutul secolului XX: "Formarea poporului român a început negreșit în Peninsula Balcanică, prin cucerirea Illyricului, începută pe timpul republicii la țărmul adriatic și terminată sub Augustus la Dunăre" (*Românii din Dacia Traiană până la întemeierea Principatelor*, București, 1902, p. 16–17). Acest teritoriu a fost puternic romanizat, ceea ce a dus, printr-o sinteză istorică îndelungată, la formarea poporului român.

Substratul autohton reprezintă un element definitoriu al romanității din sud-estul Europei. În Moesia, substratul etnic al romanității este reprezentat de populațiile ce trăiau în acest spațiu înainte de cucerirea romană, așa cum apar ele menționate de Pliniu cel Bătrân: *Dardani, Celegeri, Treballi, Timachi, Moesi, Getae*. În vremea regilor odrisi, în Dobrogea au fost colonizate grupuri de populații tracice: *Bessi, Lai, Usdicenses*. De asemenea, la sud de Dunăre, este atestată și existența unor grupuri celtice, active în zonă încă din vremea migrației celtice, din secolul al IV-lea a.Chr.)

Pe teritoriul celor două Moesii, o prezență consistentă este populația geto-dacă. Numărul geților în spațiul moesic crește cu 50.000 de geți din grupul nord-dunărean, transferați pe timpul lui Augustus, de către generalul Aelius Catus, eveniment relatat de Strabon în *Geographia*, VII, 3, 10. Se impune o încercare de datare a evenimentului precum și identificarea regiunii de unde proveneau geții strămutați. Ulterior, acest procedeu a fost des utilizat pentru pacificarea barbarilor de la granița imperiului roman. Astfel, din elogiul funerar, descoperit la Tibur (Tivoli) în Italia, al lui Ti. Plautius Silvanus Aelianus (gubernator al Moesiei circa 57 – 67 e.n.), aflăm despre strămutarea în Moesia a peste 100 000 de transdanubieni, despre care Vasile Pârvan spunea că sunt o populație amestecată, bastarno-sarmato-getică din nordul gurilor Dunării.

Așezări de tipul Chilia - Militari în centrul Munteniei

Drd. Sava Mădălina
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”

În centrul Munteniei au fost identificate așezări de acest tip în 117 localități, în mai multe puncte, majoritatea celor din centrul Munteniei fiind situate pe terasele înalte sau joase alt unor râuri sau pâraie, ori pe promontorii, în apropierea unor surse de apă, ne-existând dovezi că ar fi fost

fortificate. Cele mai multe așezări au fost descoperite în județele Teleorman, Ilfov, Prahova și Dâmbovița. În Teleorman au fost descoperite numeroase așezări pe terasele unor cursuri de apă precum Glavacioc, Călmățui, Vedea, Tinosă, Jirnav, Dâmbrovnic, și Teleorman. Foarte multe așezări au fost descoperite și în jurul Bucureștiului, la Teri, Străulești, Pantelimon, Fundenii Doamnei, și Militari. Cele mai multe așezări cercetate sunt alcătuite din locuințe de tip bordei, majoritatea rectangulare, unele cu o treaptă la interior sau gropi de provizii pe o latură sau în centru, fără vetre de foc sau cuptoare la interior, acestea fiind descoperite pe lângă locuințe. La Militari de exemplu au fost identificate, 36 de bordeie și doar două locuințe de suprafață, La Străulești și Măicănești numărul celor două tipuri de locuințe era egal, iar în punctul „Nuci” a fost descoperit și singurul puț identificat la această cultură.

Alte importante așezări din centrul Munteniei sunt la Mătăsaru (singura care are două niveluri de locuire, unde au fost identificate 40 de bordeie și 12 locuințe de suprafață), Dulceanca (circa 15 km de *Limes Transalutanus*, unde au fost descoperite doar bordeie pe jumătate sau trei sferturi îngropate, orientate spre sud, de formă rectangulară sau ovală), Udeni (două bordeie) și Bucov (unde a fost descoperită singura argea cu un război de țesut cunoscută până acum), etc.

Majoritatea inventarului din locuințele și gropile din aceste așezări este alcătuit din ceramică. Vasele ceramice sunt lucrate cu mâna și la roată, acestea din urmă fiind de mai multe tipuri: din pastă fină lucrate după vechea tradiție dacică, din pastă zgrunțuroasă de tip roman provincial, și ceramică de import romană.

Tipologia mărgelilor din necropola birituală de la Berghin, județul Alba

Drd. Anca Mățiș
Institutul de Istorie „George Barițiu”, Cluj-Napoca

Tema prezentării își propune o analiză din punct de vedere tipologic a mărgelilor identificate în mormintele cercetate în necropola birituală de la Berghin, județul Alba, încadrată cronologic în secolele VII-IX. Din punct de vedere geografic, necropola se află pe latura sud-estică pe teritoriul satului Berghin aflat în comuna cu același nume, în nord-estul județului Alba, la est de municipiul Alba Iulia. Cercetarea arheologică sistematică din situl de la Berghin s-a efectuat pe parcursul mai multor ani, totalizând șase campanii (1977-1979, 1991, 1993, 1994), perioadă în care au fost efectuate 24 de secțiuni și identificate 600 complexe arheologice funerare, atât de înhumăție cât și incinerăție. În urma cercetării extinse pe o suprafață de peste 1100 mp, s-a constatat că necropola are două faze cronologice, prima atribuită sec II-III p.Hr. cu ritul funerar al incinerăției. Cea de-a doua fază, atribuită secolelor VII-IX p.Hr., cuprinde complexe funerare de incinerăție, peste 550, majoritatea cu mai multe forme de ritual funerar (resturi osteologice incinerate depuse *în urnă*; resturi osteologice incinerate și cărbune în grămăjoare depuse *în groapă*), cât și 12 morminte de înhumăție, două de adult și 10 de copii. Inventarul mormintelor este sărăcăcios și de cele mai multe ori, piesele trecute prin foc sunt fragmentare. În complexe funerare s-au găsit depuse diverse piese din fier precum lame de cuțite, vârfuri de săgeți, amnare cataramă, un toporaș. Între piesele de podoabă se regăsesc cercei și mărgeli. Prezentarea se concentrează asupra analizei tipologice a mărgelilor identificate în orizontul de înmormântări medievale timpurii. Această categorie de obiecte arheologice,

respectiv mărgelile au fost descoperite în aproximativ 30 de complexe funerare atât în urnă, groapă simplă cât și inhumație. Din punct de vedere metodologic, realizarea tipologiei s-a bazat pe diverse criterii cum ar fi materialul din care au fost confecționate (sticlă, caolin, lut sau piatră) cât și pe formă (sferoidale, ovale, conice, cilindrice segmentate, etc). Prezența mărgelilor în componența inventarelor funerare depuse în morminte, aduce un plus de informație cu privire la încadrarea cronologică și identificarea, într-o oarecare măsură a categoriei de populație care a trăit în această zonă geografică, în a doua jumătate a mileniului I.

Voievodatul de la Bălgrad și problema autorității bulgare în Transilvania la nivelul secolului al IX-lea

Drd. Costinescu Cosmin-Ștefan
Institutul de Istorie „George Barițiu”

În anul 1954 Kurt Horedt propunea ipoteza existenței unei formațiuni politice cu centrul la Alba Iulia, dându-i numele de „Voievodatul de la Bălgrad”. Din punct de vedere cronologic K. Horedt stabilea existența acestei entități politice la nivelul secolului al IX-lea, punând-o sub stăpânirea Primului Țarat Bulgar.

Teorii despre întinderea Primului Țarat Bulgar au fost emise pe rând de către istorici precum: Konstantin Josef Jireček care plasa la nivelul secolului IX frontiera nordică a statului bulgar la confluența Dunării cu râul Sava în orașul antic Sirmium. Jireček atribuia acestei stăpâniri bulgare și Banatul. O a doua teorie a apărut după terminarea Primului Război Mondial, bazată pe toponimie, autoritatea bulgară incluzând localitățile Pest, Nógrád, Zemplén. Această ipoteză a fost susținută în Bulgaria de către Vasil Zlatarski și de către János Melich în Ungaria. Conform acestei teorii, Primul Țarat Bulgar avea în componență aproape tot Bazinul Carpatic, precum și Transilvania. O a treia teorie aparține lui Steven Runciman. În opinia istoricului britanic, frontiera nordică a primului stat bulgar se întindea pe linia Dunării, iar punctul limită în partea de vest era reprezentat de Belgrad.

Principalul izvor care sugerează o prezență bulgară și un control asupra minelor de sare din Transilvania îl reprezintă *Analele de la Fulda*. Aici este menționată misiunea diplomatică din anul 892 în care ultimul împărat romano-german al dinastiei Carolingiene, precum și rege al Franciei Răsăritene și al Italiei, Arnulf de Carintia, cere hanului bulgar Vladimir Rasate să oprească transportul de sare către Moravia.

Principalele locații atribuite unei populații bulgărești pe teritoriul Transilvaniei sunt reprezentate de Sebeș, Blandiana și Alba Iulia, cu cimitirul de la *Stația de Salvare*. Stăpânirea bulgară se presupune că se încheie după finalizarea războiului din 894-896 dintre bulgari și Imperiul Bizantin.

În cadrul acestui studiu este important să observăm dacă prezența acestei populații bulgare reprezintă interesele hanului bulgar în Transilvania sau această populație a părăsit Bulgaria din motive politice sau religioase stabilindu-se la Alba Iulia fără să reprezinte o prezență a statului bulgar în acest spațiu.